

Визия 2020:

България в НАТО и в Европейската отбрана

I. СРЕДА ЗА СИГУРНОСТ: хибридни войни, енергийна зависимост, провалени държави, тероризъм и миграция.

Разположена в Югоизточна Европа и Черноморския регион, днес Република България се оказва в една от зоните с най-голяма концентрация на рискове и заплахи в Евроатлантическата общност. Тенденциите за тяхното развитие не предполагат подобряване на ситуацията, нито в средносрочен, нито в дългосрочен аспект:

- **От Изток:** Източник на значителни рискове за националната сигурност на Република България остава нестабилността на региони, намиращи се в близост до границите на страната ни. Разнопосочните регионални и геостратегически интереси предполагат запазване на конфликтното противопоставяне в Черноморско-кавказкия регион. Анексирането на Крим от Русия и конфликта в Източна Украйна се превърнаха в основен генератор на нестабилност за установения световен ред. В тази връзка основни рискове за България са:
  - Новата **хибридна война**, съчетаваща конвенционални методи с похвати от партизанска, кибер и информационна война, както и с действия противоречащи на международното право, поставя огромно политическо, военно и икономическо предизвикателство пред региона и България. Този тип война мобилизира вътрешни политически, икономически субекти и медии с цел да подкопае интегритета на институции, ценностите на либералната демокрация и националния дух и воля.
  - Засилените инвестиции в **конвенционални военни способности в региона** провокират необходимостта от бърз преглед на стратегическата среда за сигурност и адекватни инвестиции в собствената отбрана.
  - Изострянето на отношенията между Москва, от една страна и Киев, ЕС, САЩ и НАТО, от друга, постави на огромно изпитание **икономическата и енергийната сигурност** на страната ни, което допълнително влошава отбранителните ни способности.
  - Допълнителна заплаха произтича от огромната вероятност за активиране на съществуващите в постсъветското пространство **замразени конфликти и инициране на нови**.

- **От югоизток и юг:** Динамично протичащите в Близкия Изток и Северна Африка кризисни процеси са дестабилизиращи, както в регионален, така и в по-широк план и сериозно засягат сигурността и интересите на България. Войната в Сирия, множеството незатихващи конфликти в региона, както и активизирането на действията на групировката „Ислямска държава“ са източник на постоянни заплахи за сигурността на България, НАТО и ЕС като цяло. Амбициите на Иран да развива ядрена и ракетна програма ще продължат да бъдат рисков фактор за стабилността в регионален и глобален мащаб. Стременията за преначертаване на границите на държавите в Близкия Изток създават условия за трайна нестабилност. Основни взаимосвързани рискове за България са:
  - **Международният тероризъм**, като следствие от дейността на ислямистки структури в някои държави от кризисните региони. Съществува реална опасност лица от криминалния контингент или членове на терористични организации да се възползват от регионалната нестабилност и миграционните потоци и да достигнат на територията на страната ни.
  - **Миграционният поток** е предизвикателство към системите за защита на границите и способностите за интеграция на компактни маси хора с различна култура. Той налага и необходимост от преразпределение на национален доход за подпомагане на търсещите закрила, както и носи рискове от здравен характер. Високата имиграция е и предизвикателство за съществуващата правна рамка за употреба на сила от въоръжените сили и полицията при подобни кризи.
  - **Провалената държавност** и неспособността на централните власти в някои от страните от региона създава условия за възникване на терористични групировки, нелегален трафик на оръжие, хора и наркотици, разпространение и употреба на оръжия за масово унищожение, както и за дестабилизация на комуникационните транспортни и енергийни коридори.
- **От запад:** Съществуващите потенциални рискове, свързани със страните от Западните Балкани са забавянето на тяхната интеграция в НАТО и ЕС, предизвикателствата пред напредъка, постигнат в развитието на либералната демокрация и опасността от **загуба на ясна евро-атлантическа посока**. В региона продължават да се генерират рискове за стабилността, включително за България, произтичащи предимно от **етническа и религиозна нетърпимост**.
- **Югоизточна Азия:** пренасочването на фокуса на внимание и ресурси на НАТО към региона генерира индиректни рискове за нашата сигурност, особено при изострена криза или съюзна операция там.

Във вътрешно-държавен аспект гражданското общество демонстрира своята все по-сериозна и непримирима подкрепа за съзряващата либерална демокрация. Въпреки това, все е недостатъчна съпротивителната сила на обществените механизми и организации срещу

рисковете от хибриден характер. Рязко нарастващият брой и сложност на кибератаките, тяхната комплексна същност и висок разрушителен потенциал налагат необходимостта от нови подходи и формати на вътрешно-държавна координация и международно сътрудничество за много по-висока степен на оперативност, съвместимост и взаимодействие в предвиждането и за успешното справяне с това ново предизвикателство. Адаптирането и необходимостта от засилена координация между отделните институции в сектора за сигурност и извън него, изискват реформи за решителна промяна на бавните, неефективни, централизирани процеси и организационна култура. Особено важна в този смисъл е способността на всички компетентни ведомства и държавни структури да работят координирано под единно ръководство по съответните направления на националната политика в НАТО.

В резултат на всичко това, всяко комбиниране на идентифицираните рискове и заплахи ще усложни динамиката и ще бъде огромно предизвикателство за националната ни сигурност, което ефективно можем да посрещнем само в рамките на НАТО/ЕС. Това е особено предизвикателство за оперативната съвместимост на въоръжените ни сили и за гъвкавостта и готовността за реагиране на цялостната система за национална сигурност и отбрана в коалиционна среда.

II. ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ОТБРАНАТА: Растеж и заетост чрез иновации и технологии, съвместни многонационални проекти

Макроикономически ефекти: Интелигентен растеж и заетост

Ефективната отбрана предоставя сигурността, върху която се изгражда цялостната благоприятна инвестиционна среда. Същевременно секторът има и директни положителни ефекти за икономиката, където годишното производство на отбранителната индустрия е около 0,5% от относителния дял на промишлеността в националния БВП и реализираните приходи са над 400 млн. лв., от които над 250 млн. лв. от износ. В отбранителната индустрия са заети повече от 15 000 души, като над 90% от тях са висококвалифициран научно-технически и производствен персонал. Допълнително, отбранителната индустрия е и в основата на регионалните икономики на редица областни центрове в Централна и Северна България.

Инвестициите в отбранителния сектор имат макроикономически ползи, които често надвишават тези в други отрасли. Според скорошно изследване на Европейската агенция по отбраната¹, на европейско ниво:

---

¹<https://www.eda.europa.eu/info-hub/news/2014/07/28/spending-that-matters-the-economic-case-for-investing-in-europe-s-defence-industry>

...инвестициите в отбранителния сектор генерират висококвалифицирана заетост, допълнителни изследвания и развитие, възможности за преливане на технологии към гражданския сектор, както и база за развитие на цивилни продукти от частните фирми в отрасъла. По този начин всеки 100 млн. евро съкратени разходи за отбрана водят до 150 млн. евро спад в БВП, 40 млн. евро по-малко постъпления от данъци и загуба на 3000 работни места, от които 800 висококвалифицирани.

Иновации и изследвания: Развиване на технологии на бъдещето

В средносрочен план, правилно насочени, инвестициите в отбраната значително подпомагат развойната дейност и иновациите. Трите основни насоки за технологиите на бъдещето са: военно, но и със значително гражданско приложение са:

- **Биотехнологии** (включително нанотехнологии, подобрения в човешкото тяло);
- **Информационни и комуникационни технологии**, анализ на големи масиви от данни, 3D-принтиране;
- **Храна, вода, енергийни ресурси.**

Тази рамка от ключови за националната сигурност и отбрана технологични направления е основа за ускорено и устойчиво развитие на научния потенциал и капацитета на отбранителната индустрия. Това ще подпомогне развитието на изследователските кадри и база, както и осигуряването на адекватно технологично обслужване на индустрията.

За успешното развитие на тези технологии е необходимо изграждането на засилени връзки между икономическата сфера, особено частната иновационна екосистема, и отбранителната индустрия. От особен интерес са проектите от военната сфера с приложения и за граждански цели. По този начин инвестициите в отбраната ще подпомогнат допълнително развитието на съществуващите клъстери в страната, като по този начин ще засилят тяхната национална и международна конкурентоспособност. Определената специализация в технологии, свързани с управление на кризи и възстановяване, както и базови, например като кибер сигурност и отбрана, са примери за ролята на отбранителните инвестиции за създаване на иновационни клъстери.

Интеграция в НАТО и ЕС: Международно сътрудничество, национален фокус

Страната ни не разполага с ресурсите да развие самостоятелно целия спектър от способности за ефективен отговор на стратегическите заплахи. Ето защо засиленото и подобро сътрудничество с индустрията в други съюзнически страни, особено чрез активното присъединяване към проекти на НАТО и ЕС в приоритетните сфери е от жизнена необходимост. То предоставя допълнително финансиране, но е и огромен източник за повишаване на технологичното ниво и добавена стойност на българските производители. Цялостното интегриране, достигането на стандартите на НАТО и засилването на

оперативната съвместимост на българските въоръжени сили ще постави повишени изисквания към отбранителната ни индустрия, с посрещането на които тя ще повиши своите конкурентоспособност и ниския към момента (под 10%) износ в огромния пазар на държавите-членки на НАТО и ЕС.

За постигане на максимална добавена стойност е необходимо да се фокусираме върху малко на брой основни направления, в които надграждайки съществуващия опит да се достигне високо технологично ниво. Такива приоритетни направления включват например боеприпаси и стрелково оръжие; неуправляеми и управляеми ракети; информационни и комуникационни технологии; сензори за идентификация, детекция, радиолокация и навигация; технологии за ядрена, химическа, биологична и радиационна защита; средства за пасивна и активна защита на хора и бойна техника; безпилотни летателни апарати.

За развитието на национални и многонационални проекти ще бъдат ангажирани максимален брой национални предприятия и институти. Те ще се реализират в области като: модернизация на основни системи въоръжения на Българската армия; инфраструктура и комуникационни системи и системи за наблюдение и охрана на морската и сухопътна граници; производствено-технически доставки на сложни компоненти и услуги с диверсификация на приложенията в различни области, включително извън отбраната и сигурността; логистични услуги, например транспортни операции, медицинско обслужване, превенция/ликвидиране на последствия от атаки с определени видове общоопасни средства; производство на ниско-стойностни консумативи, материали и части, предназначени за системи и оборудване с военен характер.

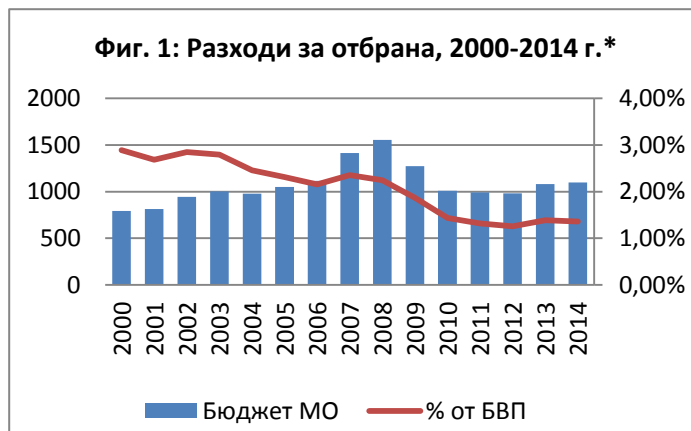
III. Реинвестиране в съвременна сигурност и отбрана

Ниво на националната амбиция

За бързото изграждане на съвременна и боеспособна армия, адекватна на широкия спектър от рискове и заплахи е необходимо да **засилим нивото на политическа амбиция, при това подкрепена от количеството ресурси, които нацията може да предостави за отбрана. Тези ресурси трябва да бъдат разпределени така, че въоръжените сили винаги и по всяко време да бъдат мотивирани, подготвени и модерно въоръжени.** Това ще позволи не само развиването и поддържането на оперативни способности за ефективно гарантиране на сигурността, но и ще породи положителни икономически ефекти за обществото като цяло.

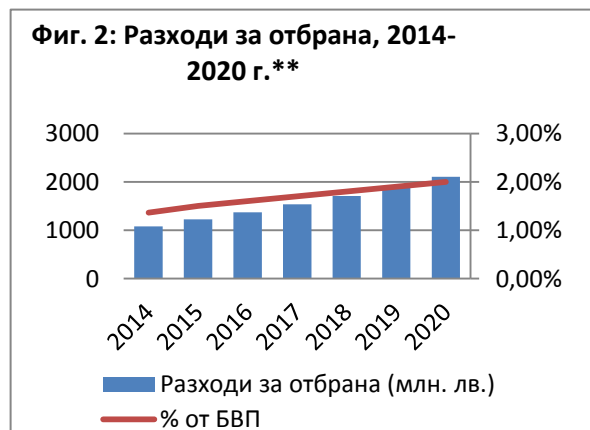
Ефективна отбрана в модерния глобализиран свят не може да бъде постигната в изолация и самостоятелно от никоя нация. Затова България разглежда своята сигурност само като държава-членка на НАТО и на Европейския съюз, с произлизащите от това ползи, но и задължения към споделената сигурност и общия суверенитет. Ключов елемент в това е развиването на модерни въоръжени сили с пълна взаимна оперативна съвместимост, в рамките на подхода „Първо НАТО и ЕС“.

Към момента България не разполага с необходимия военен ресурс, който да изпълни ефикасно ролята на гарант на сигурността, особено в бързо променящите се предизвикателства на съвременната стратегическа среда. Този проблем е ясно разпознат още в „Бялата книга за отбраната и въоръжените сили“, приета от Народното събрание през 2010 г. Според нея в периода 2010-2014 г. е необходимо бюджетът на МО да е не по-малък от 1,5% от БВП. В този период на финансова криза обаче бюджетът за отбрана не достигна дори това минимално необходимо ниво и остана на опасно ниско равнище (фиг. 1).

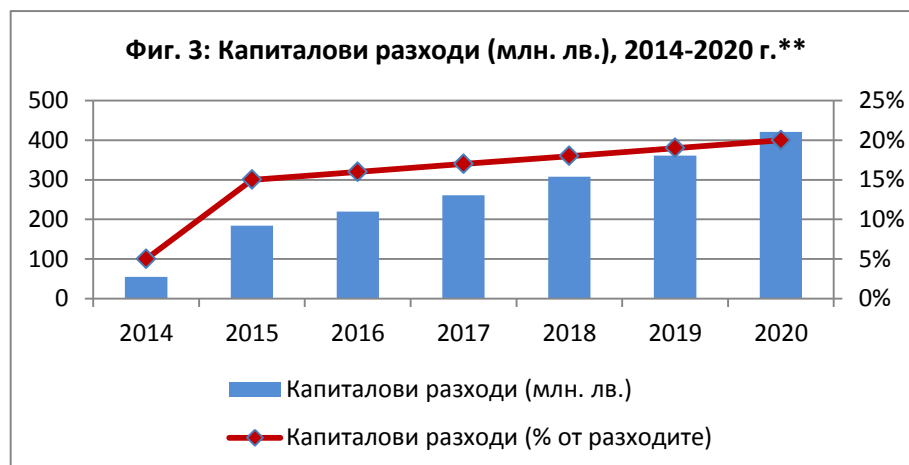
*данни от Бяла книга 2010 и официални бюджети на МО 2011-2014

В контекста на излизането на страната ни от финансовата и икономическа криза и отчитайки новите стратегически предизвикателства, националната амбиция на България е да поддържа разходите за отбрана на поносимо за обществото, но същевременно достатъчно ниво, с което да се предоставя реална сигурност на българските граждани и благоприятна среда за националната икономика. За тази цел **още през 2015 г. разходите за отбрана ще достигнат приетите от НС 1,5% от БВП, като след това те ще се увеличават всяка година с 0,1% от БВП, така че през 2020 г. да достигнат 2,0% от БВП**(фиг. 2).

**Прогнози за икономически растеж на МВФ, WEO 2014

Това ще има двояк и значителен положителен ефект: от една страна ще позволи реално развитие на въоръжените сили като един модерен, динамичен и жизнеспособен организъм, винаги адекватен на

**Прогнози за икономически растеж на МВФ, WEO 2014

конкретната динамика на средата; същевременно, това ще внесе силен импулс в развитието на отбранителната индустрия и ще стимулира иновациите, инвестициите и развитието на икономиката като цяло.

---

*За да доведе обаче до търсената промяна, увеличението на бюджета за отбрана трябва да бъде насочено към **реалното** и **ускорено** подобряване на способностите на въоръжените ни сили, при запазване на базовата структура на силите в този период*

С оглед широкия спектър нови заплахи, това изисква **инвестиции в съвременни технологии с цел развитие на модерна армия**, адекватна на днешните и бъдещите предизвикателства. В момента капиталовите разходи формират минимална част от бюджета за отбрана – между 4 и 5%, което е крайно недостатъчно за постигането на тази цел. Затова, като част от общото увеличение на финансовата рамка за отбрана, инвестициите задължително трябва да нараснат до 15-20% от общия бюджет за отбрана, като основата са заложените цели в Бялата книга 2010 (фиг.3). За поддържането на технологичното ниво на въоръжените сили и засилването на позитивните икономически ефекти е необходимо в рамките на разходите за инвестиции до 2020 г. поне 1,5% от бюджета за отбрана да е насочен конкретно към научно-развойна дейност. Разходите за инвестиции ще бъдат балансирани между базовите способности, но приоритизирани в областите на предвидената специализация в рамките на отбранителното планиране в НАТО и ЕС.

Реинвестирането в отбраната и нейната модернизация ще доведе до стратегически, икономически и политически ползи за България. В стратегически план, тя ще позволи постигане на приетите цели в планирането на отбраната в НАТО, както и намаляване на зависимостта от страни извън НАТО и ЕС. В икономически план, тя ще стимулира сътрудничеството на отбранителната ни индустрия с фирми от НАТО и ЕС, развитието на иновационен капацитет в областите на специализация и създаването на висококвалифицирани работни места. В политически план, модернизацията ще доведе до засилване на регионалното сътрудничество, създаване на мост със Севера и изграждането на стратегическо партньорство със САЩ и Канада. Всичко това ще поддържа онази благоприятна среда на сигурност, необходима за просперитета на всеки гражданин и нацията като цяло.

Управление на промяната: Скорост, оперативна съвместимост, прозрачност

Новите стратегически предизвикателства изискват не само повече ресурси, но и дори още по-важно – реорганизация на начина, по който тези ресурси се използват. Необходимо е отбранителната система да развие и установи рутинна способност за непрекъснато и динамично адаптиране и балансиране между напълно оборудваните, снабдени, обучени и подготвени професионалисти и резерва. **Постоянната ни цел** е поддържане на модерна и

боеспособна армия, адекватна на предизвикателствата както в средносрочен (до 2020 г.), така и в дългосрочен план, която постоянно и непрекъснато се адаптира и активно формира средата за сигурност.

За целта запазваме подхода на **новия отбранителен мениджмънт**, заявен в Бялата книга и основан на принципите на доброто управление и планиране, базирано на оперативните способности. От основополагащо значение за **съсредоточаването на ресурсите** е интегрирането на националното планиране с отбранителното планиране в НАТО, включително в рамките на интелигентната отбрана (SmartDefence) и инициативата за свързаност на силите (ConnectedForcesInitiative), едновременно с прилагане на ориентиран към резултатите програмен бюджет.

За успешното изграждане на съвременна отбрана в рамките на НАТО е необходимо да изградим устойчив общонационален подход, който обхваща всички структури с политически отговорности, оперативни способности и икономически интереси в областта на сигурността. Този общоуправителствен подход ще подобри вътрешната координация и планиране, но и ще позволи на България да прокара своите национални интереси в Алианса и да разширява и задълбочава своята интеграция на международно ниво. С оглед основната роля на колективната отбрана на НАТО за нашата сигурност, за целта ще приложим успешния модел на Алианса за развитие на способностите на въоръжените сили. Неговите добри практики са базирани на принципа на ясни както за обществото, така и за отговорните структури и йерархията на въоръжените сили процеси и правила, което води до висока ефективност и ефикасност, засилена прозрачност и подобрена вътрешна и външна комуникация и подкрепа от обществото.

Описаните по-горе стратегическа среда и ниво на национална амбиция за отбрана налагат посочения подход на отбранителен мениджмънт да бъде надграден с **актуална визия за въоръжените сили в отговор на настоящите и бъдещите заплахи**. За развитие на отбранителните способности ще се прилага процесът на трансформация, като непрекъснато и активно разработване и интегриране на концепции, доктрини и способности. Ще бъдат прилагани процесите на НАТО за отбранително планиране (NDPP), военно образование, обучение, учения и оценяване (ETEE) и разработване на концепции и експериментирание (CD&E), всички под единното ръководство на Министерството на отбраната. В тази рамка основните елементи на актуалната визия за въоръжените сили са:

- **Скорост:** Заплахите, особено тези от неконвенционален характер, се материализират все по-неочаквано и бързо. Необходимо е модерната армия да разчита на система за ранно предупреждение и да може да се развърне и да реагира скоростно и адекватно в кризисни ситуации в страната, на територията на наши съюзници или в друг международен контекст. Това налага управленските структури на отбраната да развият значително по-голяма гъвкавост, децентрализация и делегиране на отговорност в администрацията, което да прекъсне сегашния свръх-централизиран и контролиран подход към военната служба, който обезкуражава инициативата,

намалява възможностите за интелектуално израстване и за натрупване на важен опит и води до деморализация. Нужно е и олекотяване и адаптиране на самата структура на силите, с повече съвместни формирания, по-малки и самостоятелни структури и способности и възможност за бързо и улеснено прегрупиране на формиранията, както за учения и подготовка, така и за операции.

- **Оперативна съвместимост:** Като част от НАТО и Европейския съюз, нашата сигурност е надеждно гарантирана само в единство с възможностите на нашите съюзници. Това означава, че от първостепенно значение за България е ефективността и способностите на Алианса като цяло. За да можем да имаме ефективни способности като съюз е необходимо българските войски да имат същите високи технически възможности и професионални умения както техните колеги от съюзните ни армии. Това се постига с ясна политика „Първо НАТО и ЕС” при развитие на способностите.
- **Комуникация и прозрачност:** В пренаситения с традиционни и нови медии свят, съвременните и бъдещите заплахи имат още по-силно изразена информационна страна. По тази причина сигурността и нормалното функциониране на обществото се оказват в значителна зависимост от откритата и навременна комуникация, както при непосредствена криза, така и при ежедневното информиране на обществото за състоянието на отбраната и нейното ниво на готовност спрямо рисковете и заплахите. Ще бъдат решително прекъснати остарели икономически практики на скрито експлоатиране на публичния ресурс, като управлението на проектите ще бъде реализирано при максимална прозрачност и контрол и в тясно взаимодействие със специализираните агенции на НАТО и ЕС. Широко ще бъдат приложени нормите на тези организации за реализиране на обществени проекти и поръчки в отбраната.
- **Подготовка и учения:** Новите рискове и постоянно променящите се форми на воюване изискват нарастване в огромна степен на реалните полеви учения и тренировките, провеждани съвместно и смесено между всички министерства и ведомства. Това поставя сериозни интелектуални и организационни предизвикателства пред вземането на решенията и пред гъвкавостта и адаптивността на всички нива на управление, от министъра на отбраната до последния войник.

За тази цел са необходими промени, гарантиращи че средствата, които българското общество успява да отдели за отбрана ще водят до реално увеличение на сигурността за българските граждани и бизнес и ще бъдат постигнати максимално възможните преки икономически ползи.

Това ще се постига с прилагането на следните политики:

- **Скоростно постигане и поддържане на поне 15% капиталови разходи от бюджета за отбрана.** За целта допълнителните ресурси за отбрана през 2015 г. ще бъдат насочени изцяло към увеличаване на капиталовите инвестиции до това ниво. При

благоприятен икономически растеж, всяка следваща година ще се отделят ресурси за повишаването на това ниво с 1%, като целта е да се достигнат 20% от бюджета за отбрана през 2020 г. Това ще гарантира възможността за постоянно технологично осъвременяване на способностите на българските въоръжени сили. Всяко увеличение ще бъде обвързано с ясни проекти, което ще повиши прозрачността за това къде конкретно са насочени допълнителните средства.

- **Прилагане на подход „Първо НАТО и ЕС” в отбранителното планиране.** Като част от НАТО и ЕС, България трябва да се възползва от колективните им възможности в областта на отбранителната индустрия. За целта ще се търси максимална степен на реализация на проекти чрез агенции на НАТО и чрез използване на съществуващи решения с общо финансиране в НАТО. Ще се приоритизира регионалният подход и многонационалните проекти по интелигентна отбрана и събиране и споделяне в рамките на НАТО и ЕС.
- **Ще бъде създадено звено за управление на проекти с НАТО, ЕС, регионални и двустранни програми.** Тази структура ще отговаря за събирането на информация за различни съюзнически инициативи, към които може да се кандидатства за финансиране, както и за подготовката на документите и управление на договорените по тази линия проекти – всички насочени към подобряване на оперативната съвместимост и способностите на въоръжените сили.
- **Обвързване и стриктно съответствие на подготовката, тренировките и ученията с нормите в НАТО.** За целта е необходимо възможно най-голям брой учения да бъдат в рамките на НАТО, а всеки български военнотруженец да покрива напълно нормативите за полева подготовка, летателни часове или дни на море. Всяко отклонение от тази политика неизбежно води до деморализация на армията, неспособност да изпълнява функцията си и вредни, често необратими последици за българската икономика и външна политика.
- **Адаптиране на разходите за личен състав и поддръжка според нарастването на бюджета и неговата част за инвестиции.** Ще бъде запазена структурата на силите, посочена в Бялата книга 2010, като се балансират постоянният състав и резервът. Само по този начин е възможно заделянето на достатъчен ресурс за инвестиции в модерно въоръжение и достатъчно средства за задължително необходимата тренировка и подготовка на въоръжените ни сили.
- **Рационализация на организационните процеси и структури на Министерството на отбраната в съответствие с успешните съвременни модели на отбранителен мениджмънт и култура:** Министерството на отбраната ще бъде структурирано на базата на процеси, които поощряват инициативността, гарантират отговорността и отчетността и поддържат прозрачността, което е от ключово значение за своевременния и ефективен отговор на бързо материализиращите се съвременни заплахи.
- **Освобождаване от несвойствени дейности в управлението на ресурсите.** Ще бъде извършен преглед на дейностите на МО в областта на търговията, снабдяването и

управлението на имоти. Основните дейности, свързани с логистиката и поддръжката, ще бъдат част от единен системен подход, който ще бъде разработен от компетентни органи извън МО (например Министерство на икономиката и енергетиката).

- **На базата на съществуващия Индуриален форум и с негова поддръжка ще бъде изготвена стратегия за развитие на националния отбранителен клъстер.** Ще бъдат идентифицирани приоритетни насоки (например биотехнологии, киберсигурност, енергийни източници). Те ще бъдат допълнени от конкретен план за българската отбранителна индустрия и придвижването към области с по-висока добавена стойност при засилено коопериране с НАТО и ЕС и повишена конкурентоспособност.

IV.Необходими способности за съвременна отбрана

В описаната настояща и прогнозна **стратегическа среда** на сигурност и при ясното разбиране на **важността на отбраната за икономиката** и просперитета на страната ни, отразено в **националната амбиция за адекватно инвестиране в отбраната**, въоръжените сили ще работят за повишаването на своите способности чрез конкретни, критично необходими проекти. Това ще стане чрез прилагане на ясни принципи за развитие, насочено управление на промяната, заедно с търсене на позитивни ефекти за икономиката.

Изборът на тези проекти и подходът към тяхното реализиране отразяват разбирането, че нашата сигурност зависи изключително от успешната интеграция в структурите на НАТО и на ЕС. На първо място, предложените способности са оперативно съвместими и съответстват на технологичното ниво на нашите съюзници, което създава необходимите предпоставки за **ефективна** колективна отбрана. Това ще гарантира екипирането на по-голямата част от българските въоръжени сили с модерна техника, както и тяхната висока степен на готовност и морал. Тъй като оборудването и поддържането на пълния спектър от въоръжените ни сили до тези високи стандарти би изисквало непосилни за нас ресурси, ето защо **от ключова важност е наличието на ясни приоритети през целия предстоящ процес на усъвършенстване на въоръжените сили съгласно тази визия.** Интеграцията в структурите на НАТО и ЕС, включително съобразявайки се с общите стандарти за управление на проекти и максимално използване на потенциала на техните агенции за съвместни доставки и поръчки, позволява активно присъединяване към и реализиране на проекти чрез привличане на финансови ресурси по механизми на НАТО и ЕС, както и по регионални и двустранни инициативи. В този план България ще разшири участието си в инициативи като „Интелигентна отбрана” и „Обединяване и споделяне”.

Модернизацията и придобиването на нови способности е непрекъснат процес, базиран на постоянно еволюираща, трезва оценка на променящите се рискове и реалистична представа за наличните ресурси. За да бъдат адекватни на актуалната стратегическа среда, експертите и военнослужещите са идентифицирали нужда от инвестиции в нови способности във всички основни структури на БА:

Въздушен суверенитет, операции и използване на космоса

Неотложна необходимост за българските Военновъздушни сили е придобиването на многофункционален тактически изстребител. Това ще намали технологичната изостаналост от нашите съюзници и съседи-членки на НАТО, както и зависимостта ни от Русия. В тази приоритетна инвестиция трябва да се включва и осигуряването на интегрирана, мобилна и способна за развърщане логистична поддръжка. Новият тип боен самолет ще осигури възможност за високоточно въздействие и неутрализиране на въздушни, земни и морски заплахи във всякакви метеорологични условия от военни и полеви летища на страната в най-сложна оперативна, навигационна и електронна среда, както и приемане на съюзни авиационни формирования на територията на страната и техните операции при всякакви условия на обстановката. Ще бъде подобрена значително и защитата на военните летателни апарати в съответствие със съюзните стандарти, както и способността за стратегическо развърщане и високо ниво на оперативна съвместимост с нашите съюзници за активно повишаване на приноса ни в колективната отбрана.

Придобиване на нов тип основен боен самолет и осигуряване на интегрираната му логистична поддръжка.

При благоприятен икономически растеж – придобиване на наземно базирани средства за противовъздушна отбрана за защита на критичната инфраструктура около големите административни и индустриални центрове в страната.

Реализацията на тези цели може да се осъществи с националните възможности за по-големи инвестиционни разходи и с използване на програмата на НАТО за инвестиции в сигурността, заедно с решително намаляване на разходите за остаряло оборудване и реализацията му с цел приходи за модернизация.

Морска сигурност и операции

В тази област, основните ресурси ще бъдат насочени към модернизацията на съществуващите фрегати тип E-71 и подмяната на тяхното въоръжение.

Модернизация на въоръжението на три фрегати клас E-71 - оборудване с нов противокорабен комплекс, система за противовъздушна отбрана и торпедно въоръжение, 3D-радар, безпилотен вертолет и бойна информационна система.

При успешно финансиране чрез инструментите на НАТО, ЕС и със съюзнически държави и при благоприятен икономически растеж ще бъдат стартирани съвместни проекти за бързо развиване на способностите на военноморските сили за наблюдение и разузнаване.

Това ще повиши способностите на ВМС за участие в операции по наблюдение и контрол на морския трафик, задържане на нарушители и откриване и идентифициране на ЯХБ средства и обмен на информация в реално време. Ще бъдат значително подобрени и способностите за противоминна борба, включително обезвреждане на съвременни сложни морски мини. Ще бъде осигурено и изграждането на център с база-данни за повишаване на ефективността на противоминните операции и обмен на информация с подобни съюзни центрове на съюзни държави. Взаимодействието със силите на МВР по море ще повиши съществено морската ни сигурност.

Сухопътни и наземни операции

Основен приоритет за Сухопътните войски са придобиването на нова бойна бронирана машина, заедно със съответното оборудване, екипировка и подготовка за изграждане на декларираните батальонни бойни групи. Това ще даде възможност за действия в пълния спектър от операции, включително нощем и в екстремни климатични условия. Едновременно с това задължително трябва да бъдат подобрени както боеспособността на отделния войник, така и маневреността, огневата мощ и мобилността на формированията в зоната на операциите. Непосредствените поуки от развиващия се конфликт в Украйна налагат спешно адаптиране и развиване на огневи способности с далеч по-голям обхват от разполагаемия в момента.

Изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади. Оборудване с нови 100-120 бр. бойни машини и начална поддръжка за 3 батальонни бойни групи.

Същевременно, силите ще придобият способности за комуникация, водене на разузнаване, наблюдение, целеуказване и поддръжка от въздуха, координиране на движението и поддръжката от летателни апарати чрез обмен на данни и картина на бойното поле. Ще бъде ускорено усъвършенстването на инженерното осигуряване и повишаване на неговата роля и задачи в операциите, както и защитата на силите със съвременни, мобилни и напълно оперативно съвместими системи за ПВО, със способности за борба с балистични ракети с малък обхват. Ускорено ще бъде придобит терминал по програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение (AGS) в рамките на съвместен проект с още 14 държави-членки на НАТО, който ще бъде в начална оперативна способност през 2017 г. Остава предизвикателството на това

как да задържим оперативните способности на множеството войскови единици, които поради финансови причини, няма да бъдат модернизирани незабавно. Те ще бъдат тренирани като леки пехотни формирования със значително по-разширена полева подготовка от сегашната и ще имат изпълняват по-голяма част от вторичната задача на въоръжените сили за поддръжка на гражданските власти и обществото.

Управление и контрол на силите и киберсигурност

По-ранното придобиване на способности за гарантиране на информационната сигурност и за надеждна киберотбрана ще позволи ефективна защита на системите за командване и управление на войските и на ключови инфраструктурни обекти в съвременните операции. Ускореното придобиване на мобилни системи за киберотбрана и включването им в мрежи повишава способностите за участие в експедиционни операции, което е от ключово значение за изпълнение на съюзните ни ангажменти.

Развитие на център за наблюдение, анализ, реагиране и възстановяване на комуникационните и информационни системи в рамките на проект “Кибер защита” и проект „Развитие на автоматизираната информационна система на Министерството на отбраната, Българската армия, оперативните и тактически щабове“. Придобиване на модул за комуникационно-информационна поддръжка в рамките на съвместен проект с НАТО.

По-ранната реализация на посочените цели е постижимо с по-активно включване в многонационални или съюзни програми в тази област, което ще осигури и пълно съответствие със съюзните стандарти. В ускорен порядък ще бъде финализирана националната стратегия за киберсигурност, която регламентира създаването на националната организационна рамка, разпределението на отговорностите и координацията на взаимодействието на оперативните, експертните и техническите функции. В този аспект главен приоритет за системата на отбраната е развитието на център за наблюдение, анализ, реагиране и възстановяване на комуникационните и информационни системи в рамките на проект “Кибер защита”.

Съществуването на вече изграден клъстер за информационни и комуникационни технологии дава добра предпоставка за развитието на киберспособности в средносрочен план до 2020 г.

Специални операции, съвместни операции и всеобхватен подход за управление на кризи

Текущият конфликт в Украйна още веднъж доказва жизнената необходимост от висококвалифицирани специални сили, както като авангард, така и в ролята им на челен пример, поставящ стандартите за останалите въоръжени сили. Те трябва да бъдат способни

да действат незабавно и първи при всякакви критични обстоятелства. Това означава, че специалните сили трябва да бъдат напълно подготвени и оборудвани и, както при повечето от съюзниците ни в НАТО, да бъдат организирани като самостоятелна структура на стратегическо ниво със собствен щаб и с мобилна способност за командване и управление. В тази област ще бъдат приоритизирани също и придобиването на системи за разузнаване, ранно предупреждение и мониторинг, както и развитие на техническите системи за водене на стратегическо разузнаване.

Завършване на трансформацията на Силите за специални операции по строгите критерии и стандарти на НАТО и обособяването им като самостоятелно командване на стратегическо ниво; Модернизиране на Съвместния оперативен център като съвременен център за управление на операциите на въоръжените сили; Развитие на технически системи за водене на стратегическо разузнаване; Придобиване на системи за разузнаване, ранно предупреждение и мониторинг – 4 до 6 радара с възможности за откриване и проследяване на цели в системата на противоракетната отбрана на НАТО.

Доизграждане и утвърждаване на Центъра по управление на кризи и възстановяване като важен и ценен елемент от мрежата от центрове на компетентност на НАТО и като първата инфраструктура на Алианса на територията на България.

Към това ще бъде добавено придобиването на способности за неутрализиране на импровизирани взривни устройства, което значително ще подобри защитата на силите в съвременните операции. Защитата от ядрени, химически и биологически оръжия е жизнено важна за успешните операции на въоръжените сили в съвременната среда на сигурност. С това ще се ускори постигането на всеобхватна защита на силите.

Необходимо е да продължи дейността на ВС по развитието и хармонизирането на способности за прилагане на всеобхватния подход в операциите и съвместните действия с другите държавни институции и ведомства и особено в случаите на необходимост от оказване на помощ на гражданските власти и населението при бедствия и аварии.

***

На базата на тази визия и на решенията от срещата на върха на НАТО през септември 2014 г. Министерството на отбраната ще инициира разработването на детайлна национална програма **България в НАТО и в Европейската отбрана – 2020**, която ще се базира на най-съвременните подходи за ефективен и прозрачен отбранителен и проектен мениджмънт, ще съдържа конкретни програми и проекти за реализирането на тази визия и ще бъде приета от Министерския съвет и представена за приемане от Народното събрание, което ще

утвърждава всички проекти на стойност над 100 милиона лева. В разработването и изпълнението на тази национална програма ще бъдат включени всички държавни структури с отношение към сигурността и отбраната. За целта координацията и процесът на работа ще бъдат адаптирани към модела и структурата на работа на НАТО, където към всички функционални структури на Алианса ще определим съответстващите национални компетентни органи, носещи отговорността за формирането на съответната съюзна политика и отразяването на българските интереси в нея. Само тогава националната сигурност и отбрана ще добие пълнотата и завършеността, очаквани от колективната система за отбрана и сигурност.